

Priloga vsak četrtak in
velja s poštnino vred ali
v Mariboru s poštninjem
za dom za celo leto 25 din.,
za leto 12:50 din., četrt leta
7:50 din. Izven Jugoslavije
45 din. Naročnina se pošlje
na upravištvu „Sloven-
skega Gospodarja“ v Ma-
riboru, Koroška cesta 5.
Člani se dopolnjuje do od-
povedi. Naročnina se pla-
čuje v naprej.
Delovno Interurban št. 115.

Posamezna številka stane 1 din.

Poštnina plačana v gotovini.

Uredništvo je v Mariboru,
Koroška cesta št. 5. Roko-
pisi se ne vračajo. Uprav-
ništvu sprejema naročila,
inšerate in reklamacije.

Cene inšeratov po dogo-
voru. Za večkratno oglaš-
evanje primeren popust. Ne-
sprejete reklamacije so pošil-
ne prosile.

Čekovni račun poštnega
urada Ljubljana št. 10.443.
Telefon Interurban št. 115.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

51 številka

MARIBOR, dne 6. decembra 1928.

57. letnik.

Smernice ljudsko-izobraževalnega dela.

V pogovoru, ki ga je imel v Londonu voditelj hrvatskih seljakov Radič z nekim vplivnim in čislanim angleškim državnikom, je ta državnik glede na Slovenijo in Slovence izjavil: «Divna zemlja! Krasen kulturni narod!»

Pohvala, ki nam prihaja iz vrst tako velikega in kulturnega naroda, kakor je angleški, pomenja za nas Slovence veliko čast. Veličina našega naroda ni ostala svetu prikrita, marveč je prodrla do poznanja in priznavanja ne samo pri sosedih, temveč tudi pri oddaljenih narodih.

Veličina našega naroda ni v njegovem številu. Po broju članov spada naš narod med najmanjše. Cesar pa mu nedostaja po zunanji številčni sili, to mu je narava in njen vsemočni in vsemodri Početnik nadomestil z notranjo silo duha in volje. Tako je naš narod usposobljen, da more pomanjkanje članskega števila in v njem ležeče moči, nadomestiti s kulturo svojih članov.

Ako hoče naš narod vršiti svojo nalogo v krogu večjih narodov, morajo se vsi člani naroda zavedati, da je vsak izmed njih pozvan, da dela po svojih močeh in razmerah za pomnoženje in razširjenje prave narodne kulture. To je velika naloga našega prosvetnega ali izobraževalnega dela med slovenskim ljudstvom.

Danes je imela naša največja ljudska izobraževalna organizacija Slovenska krščansko-socialna zveza svoj občni zbor v Mariboru. Pri tej priliki je predsednik štajerske Zveze poslanec dr. Hohnjec imel govor, v katerem se je najprej ozrl na dosedanje uspehe našega ljudsko-izobraževalnega dela, ki je našlo priznanje celo v daljnem tujem svetu. To priznanje nas mora ob enem bodriti, da ta naš največji narodni zaklad skrbno varujemo ter množimo. Ta zaklad ima to posebno svojstvo, ki ga nimajo drugi zakladi, da se z delitvijo ne zmanjša, marveč raste. Čim več ljudi je deležnih narodne kulture, omike in izobrazbe, tem večji je ta zaklad.

V čem je pa prava omika in izobrazba? Dr. Hohnjec je odgovoril: «Ni v množstvu tega, kar kdo zna, marveč v moči in sposobnosti za rešitev nalog, ki jih stavi življenje.»

Življenje stavi velike naloge poedincu in celemu narodu. Ali je naš narod sposoben ter ima dovolj moči za rešitev teh nalog? Kaj je narodu potrebno, da ima v svojem delu in boju uspeh? Na to vprašanje je dal v letošnjem poletju odgovor angleški ministrski predsednik Baldwin s temi-le besedami: «Vsakemu narodu je potrebno za njegov uspeh, prvo: da brani in hrani vero svojih očetov, drugo: da ima čvrsto zaupanje v svojo bodočnost, tretje: da nad vse ljubi delo.»

Živ pokopan.

Po angleškem izvirniku A. Bennetta napisal Paulus.
7. nadaljevanje.

Aleš Blaž je bežal domov.

Ves plašen, kakor bi mel slabo vest, se je izmuznil mimo sluge v veži. V stran se je obračal, ko mu je naročil, naj mu nakupi večerajšnjih in današnjih časopisov, vseh, kolikor jih je mogel dobiti.

Doma med štirimi stenami svoje sobe se je počasi pomiril. Vdal se je razmišljanju.

Torej svet je zvedel za njegovo smrt! — «Ze več najnovejšo —? Aleš Blaž je umrl!» Tako pravijo danes drug drugemu.

Seve, tisti suhi zdravnik —! Ni imel boljšega posla ko da je obesil to novico na vse telefonične in brzojavne žice! Zato je tudi Šime Blaž s tako naglico prihitel. In tudi Lenka Strnadova je že vedela za njegovo smrt —.

Dogodek na kolodvoru mu je stopil pred oči.

Kaj si neki mislita ženski o njem —? Ali sta videli, kaj se mu je zgodilo? Morebiti si mislita, da jima je namenoma ušel —? Navsezadnje, saj bi bil šel z njima! Bi se bil vsaj na lep način izognil tem — norcem, ki so žalovali za mrtvim — malopridnežem!

Kruto se je nasmejal. Pravzaprav bi se bil najrajši razjokal. Končno, ljudstvo ga je precej rado imelo, ko je še živel. Ampak častnikarji in založnik, ti so kovali denar iz njegove slave —! Se celo iz njegove smrti —!

In on —? Kaj so njemu dali, ko je še živel —?

Greenka kletvica mu je ušla na račun založnika —.

Jezen je bil, vznemoljil ga je sebični, neumni svet. Janova mu je stopila pred oči Lenka.

Na prvem mestu je torej vera, njena ohranitev in obranitev. Na to mesto jo stavi ne takozvani klerikalizem, marveč ministrski predsednik največje svetovne države. Baldwin se gotovo ne bo razburil, ako ga radi tega naši liberalci in takozvani svobodomiselnici počastijo s pridevkom klerikalizma.

Vera je za obstoj, razvoj in napredek vsakega naroda največjega pomena. Ona je tista velika, celega človeka, ves narod in vse razmere obsegajoča in prešinjajoča duhovna sila, ki se ne da z drugo nadomestiti. Nenadomestljiva je zlasti sedaj za razmere, ki so nastale kot vojne in poveljne posledice. Obnova držav in narodov je brez verskega prenovljenja nemogoča.

Italijanski fašistovski poglavar in državni gospodar Mussolini je že večkrat v javnosti povdarjal dejstvo, da se je med italijanskim narodom med in po vojni dogodilo versko prenovljenje. V tej verski obnovi, kojoj hoče gojiti in jačiti, vidi Mussolini največje jamstvo za uspeh italijanskega naroda in njegovega stremljenja. Mussolini ni osamljen s svojim mišljenjem. Znani nemški sociološki pisatelj Werner Sombart — po veri protestant — naglašuje v svojih spisih in govorih, da je brez verskega razsvetljenja propad človeštva neizogiben.

Mi se torej nahajamo, tako je povdarjal dr. Hohnjec, v jako številni in raznoliki družbi, ako smatramo vero kot absolutno potreben pogoj za življenje in napredovanje naroda v duševnem, telesnem in gospodarskem oziru. Nobeno plašenje in sramotenje s klerikalizmom nas ne bo oviralo, da ostanemo na tisti poti, po kateri smo hodili doslej. Vse naše izobraževalno delo bo slejkoprej ostalo na nepremakljivi, kot skala trdni podlagi žive in oživljajoče vere. Kdor se zaletava v to skalo, buta z glavo ob zid. Skala se ne bo razbila, marveč glava bo trpela škodo. To naj imajo pred očmi vsi oni svobodomiselniki med učitelstvom, ki so na zborovanju učiteljskega združenja v Beogradu proglasili načelo: Vsi duhovniki ven iz šol! Kakor poročajo veri neprijazni listi, je to proticerkveno hujskanje baje doseglo uspeh, da se bo v zakonskem načrtu o narodnih šolah člen 30 v toliko spremenil, da podučuje učitelj v ljudski šoli vse predmete, torej tudi vero. To je direktna vojna napoved našemu in hrvatskemu katoliškemu narodu. — Mi to borbo sprejememo z ono samozavestjo, s katero smo doslej vodili vse boje za naše verske svetinje. Mi že danes dajemo vsem svobodomiselnim med učitelstvom in v drugih krogih na znanje, da bodo trčili ob odpor, kojega se niti ne zavedajo. Kdor buta ob skalo, si pokvari glavo ter si jo razbije, ako ne odneha.

Čvrsto zaupanje v svojo bodočnost, je drugi pogoj za uspeh naroda. Mi to zaupanje v bodočnost črpamo iz svoje preteklosti. Z lastno močjo smo ohranili zemljo, na kateri živimo, ter obranili svoj narodni značaj. Naši sosedje, jaki po številu in po duševni in gospodarski sili, nam niso mogli ugrabiti naše zemlje ter nas narodno potujčiti. Mi ostanemo, kjer in kar smo.

Kaj si bo mislila? Da je neolikan, skrajno neolikan. Zapustil jo je, ušel ji je —. Tako bo rekla.

Ne, to ni smelo biti! Razložiti ji je moral, kaj se mu je zgodilo! Da ni sam kriv. Saj bi bil šel z njima! Pisal bi ji —.

Pa njenega naslova ni vedel. Uro vožnje z vlakom, «Mirni dole nekje v samoti —. Kdo bi to našel! Da bi popraševal —? Ne, tega ne, za nobeno ceno ne!

Morebiti pa bo sama zahtevala pojasnila. Da, zelo verjetno je bilo. Saj je naredil dober vtis nanjo. «Tako dober, priden človek!» je rekla. In njegovo sliko je še imela. In tudi njegov prejšnji naslov. Skoraj gotovo, da mu bo pisala na naslov rajnega Hinkota —. Kaj je moral sporočiti svojemu «mrzlemu stricu», naj pošlje morebitna pisma k «Trem zvezdam».

Da, tako bo najbolje. Ne zaradi česa družega morebiti —. Ampak zato, ker ni hotel biti neolikan v njenih očeh. Pošten človek je hotel biti. In vrhu tega, čemu bi si prikrival —? «Smilite se mi! Toliko let, pa sam —!» Tako je rekla. In te besede so vkljub vsemu povzročile majhno revolucijo v njegovih življenjskih nazorih. —

In Aleš je sedel ter napisal tole pismo:

Gospodu Šimenu Blažu.

Spoštovani gospod! Če pride kako pismo zame na moje dosedanje stanovanje pri gospodu Alešu Blažu, mi ga prosim pošljite v hotel «Pri treh zvezdah». — Vdani

Hinko Brglez.

Zapečatil je pismo in pozvonil.

Sluga je vstopil.

«Ste kupili časopise?»

«Da!» Položil je debel sveženj papirja na mizo.

«Se vsi?»

Posrečilo se je sicer našim sosedom, da so odrgali velike dele slovenske zemlje ter jih pridružili lastni državni posesti. Osvojili so zemljo in telesa, ki hodijo po tej zemlji, osvojili pa niso duha naših ljudi. Slovenski duh bo ostal med našimi brati, ki so pod nemškimi in italijanskimi vladstvom, ta duh jih bo držal kvišku ter bo tkal nevidne, pa trdne vezi med njimi in nami, ki živimo v narodni državi. V upu na pridruženost naših ločenih bratov k našemu narodnemu telesu je hkrati najboljša utemeljena naše upanje v bodočnost našega naroda. To upanje tudi opravičuje cilj, ki ga ima naš narod. Ta cilj je: Kot gospodar na svoji zemlji, upravljajoč v njej vse razmere in posle avtonomno po lastnih načelih in po izvoljenih zastopnikih ljudstva, bo naš narod na vseh poljih ustvarjal kulturne vrednote ter bo luč izobrazbe in prosvete nosil med vse stanovne in sloje in njihove člane.

K temu pa je potrebno to, kar Baldwin povdarja kot tretji pogoj: ljubezen do dela. Delo je moralna dolžnost, ki je človeku naložena od Stvarnika. Delo je ona sila, ki ustvarja vrednote na vseh poljih. Brez dela ni ne materijalnih (tvarnih, gospodarskih) ne duševnih vrednot. Brez njega ni sredstev za telesno življenje, brez njega ni duševnega gibanja in napredka. Ze samo dejstvo, da narod ljubi delo, je dokaz, da je ta narod kulturn ter da zavzema častno mesto v krogu naprednih in izobraženih narodov. Narod, v katerem se je vgnezdila lenoba, je obsojen na nazadovanje in propad. Tako uči zgodovina. Vzgajati narod in zlasti mladino k ljubezni do dela, je velika naloga, ki jo mora izvrševati naša izobraževalna organizacija.

To so smernice, v katerih se je vršilo ter se bo vršilo naše prosvetno delo med narodom. Naš cilj je plemenit in visok. Kdor ljubi naš narod, bo pristopil k nam ter bo pomnožil vrste požrtvovalnih delavcev za istinito prosveto in vsestranski napredek slovenskega naroda.

Stara slika.

Ko se je pretečeni petek po več kot enomesečnem odmoru zopet sestala narodna skupščina, se je takoj videlo, da je ostalo vse pri starem. Stara slika in novi boji za oblast. Demokrati so prišli v skupščino v silno bojevitim razpoloženju, samo da ta bojevitost ni naperjena proti krivicam, ki jih vlada dela državi in državljanom, temveč demokrati mislijo samo na to, kako bi si priborili nekaj mest na vladi. Ko so se v pododborih pretresali proračuni, so demokrati v mnogih nazadnjaških stvareh bili še hujši od radikalov. Tako so n. pr. z vso silo podpirali neznošni militarizem in le za to so skrbeli, da bi radikalom dovolj pokazali, kako potrebno bi bilo z njimi sodelovati. Tudi srbski zemljoradniki, katerim se sedaj prišteva tudi slabostojni Pucelj, se držijo demokratov ter vodijo na enak način in v istem pravcu boj proti vladi.

«Da, gospod!»

«Hvala! — Ali bi poskrbeli, da pride tole pismo čimprej naslovljencu v roke?»

«Da, gospod!»

«Ne vem, če bo kaj odgovora. Vsekakor mi naj sel takoj sporoči, kako je opravil!»

«Da, gospod!»

Sluga se je nemo poklonil, odšel in tiho zaprl vrata za seboj. Tako znajo vrata zapirati le ljudje, ki so se dolgo vadili v tem poklicu.

Zares, v tem hotelu je bila doma «nemotnost» ter «mir in tihota». Vse drugače je bilo nego tam «Pri solncu» —!

Z zadovoljnim vzdihom je sedel Aleš v svoj udobni naslonjač.

Aleš Blaž je vedel, da ga svet ceni. Pa to kar je danes bral v časopisih, to je presegalo tudi skrajne meje najbolj domišljavega pisatelja. Zares, človek še le po svoji smrti zve, koliko je vreden —.

Velik prijatelj časopisov Aleš nikdar ni bil. S politiko se ni bavil, druge dogodščine in novice pa ga tudi niso mnogo zanimale. Kritike se ni bal. Se mu je tudi ni bilo treba bati. Vkljub svoji plahosti v občevanju je imel o vrednosti svojega delovanja in svojih del lastno, sicer jako skromno, pa neoporekljivo sodbo, kakor vsi dozoreli duševni delavci. Običajne kritike, pa najsi so ga grajale ali hvalile, so bile po njegovem mnenju preračunane za ljudske mase, narekovali so je osebni ali drugi oziri, le umetniški ne. Take kritike so mu izvabile kvečjemu pomilovalen smehljaj.

Zato tudi od svojih posmrtnic ni nič posebnega pričakoval. Vsakdanji stavki, običajna hvala, domišljavo